

NOTA AAN DE LEDEN VAN DE VLAAMSE REGERING

**Betreft: Ontwerpbesluit van de Vlaamse Regering betreffende de
juridische eerstelijnsbijstand**

Principiële goedkeuring

Bijlagen:

- Het ontwerpbesluit van de Vlaamse Regering betreffende juridische eerstelijnsbijstand;
- Het advies van de Inspectie van Financiën d.d. 23 april 2019;
- Aanvraag begrotingsakkoord d.d. 25 april 2019.

1. INHOUDELIJK

Situering

Sinds 1 juli 2014 is Vlaanderen inhoudelijk bevoegd voor de juridische eerstelijnsbijstand en de commissies die de bijstand organiseren. Vanaf 1 januari 2015 is Vlaanderen ook bevoegd voor de subsidiëring van die commissies. De organisatie van de juridische eerstelijnsbijstand en de omschrijving van de commissies ter zake worden tot nu toe geregeld door artikel 508/1 tot en met 508/6 van het Gerechtelijk Wetboek. De erkenning van organisaties voor juridische bijstand, de samenstelling en de werking van de commissies voor juridische bijstand en het bepalen van objectieve indicatoren voor de subsidiëring ervan, worden tot vandaag geregeld door het koninklijk besluit van 20 december 1999, gewijzigd bij het koninklijk besluit van 4 september 2002.

Vlaanderen heeft de subsidiëring en de organisatie van de commissies voor juridische bijstand in eerste instantie dan ook voortgezet sinds 2015. Op 3 april 2019 werd het voorstel van decreet houdende de justitiehuisen en de juridische eerstelijnsbijstand goedgekeurd door het Vlaams Parlement. In dit decreet worden krachtlijnen en principes van de juridische eerstelijnsbijstand vastgelegd door een nieuw inhoudelijk en subsidiekader te ontwikkelen, zodat enerzijds de organisatie, werking en subsidiëring van de commissies worden geharmoniseerd, en anderzijds de samenwerking met andere actoren die op het vlak van eerstelijnsbijstand actief zijn, wordt geoptimaliseerd in het belang van de burgers die behoefte hebben aan juridische eerstelijnsbijstand. Daarbij wordt het onthaal van burgers die op zoek zijn naar juridische eerstelijnsbijstand verbonden aan het geïntegreerd breed onthaal.

In voorliggend ontwerp van besluit wordt de praktische uitwerking van de bepalingen uit het decreet verder geconcretiseerd.

Artikelsgewijze bespreking:

Voorliggende nota verduidelijkt het ontwerp van besluit betreffende de juridische eerstelijnsbijstand.

Hoofdstuk 1. Definities

Art. 1

In dit artikel worden een aantal basisbegrippen gedefinieerd.

Hoofdstuk 2. Doelstellingen en organisatie van de juridische eerstelijnsbijstand

Art. 2

Elke commissie voor juridische eerstelijnsbijstand dient een huishoudelijk reglement op te stellen met een aantal minimale aspecten zoals de wijze van samenstelling van de commissie en aanstelling van beheerdersfuncties, de plaats waar ze haar zetel heeft, de vergaderfrequentie, enz.

Art. 3

De commissies voor juridische bijstand moeten de organisatie van de juridische eerstelijnsbijstand op zich nemen. Om te garanderen dat daarbij rekening wordt gehouden met het wegwerken van drempels, moeten de commissies minstens samengesteld zijn uit 4 vertegenwoordigers van de balie en 4 vertegenwoordigers van de kernpartners van het geïntegreerd breed onthaal, namelijk de OCMW's, de erkende centra voor algemeen welzijnswerk en de diensten maatschappelijk werk van de ziekenfondsen. Om voldoende rekening te houden met het perspectief van de meest kwetsbaren in de samenleving is het noodzakelijk dat de commissie in haar organisatiestructuur ook zorgt voor 2 vertegenwoordigers van middenveldorganisaties en andere organisaties die met de meest kwetsbare doelgroepen werken, bijvoorbeeld met etnisch-culturele minderheden, jongvolwassenen of personen in armoede. Met het oog op een complementaire afstemming met gelijkaardig aanbod dienen 2 vertegenwoordigers van andere organisaties die juridische bijstand verlenen (zoals een Wetswinkel, een Huurdersbond, ...) en zich kandidaat stellen, deel uit te maken van de commissie.

Het besluit omschrijft de minimale samenstelling van de commissie. Commissies kunnen deze samenstelling zelf uitbreiden indien ze dat opportuun vinden. Zodoende kunnen zij maximaal rekening houden met hun regionale context.

De samenstelling van de commissie wordt nader omschreven in het meerjarenplan van elke commissie.

Indien een commissie moeilijkheden ondervindt om de verschillende voormelde categorieën te laten vertegenwoordigen in haar samenstelling, kan de minister gemotiveerd afwijkingen toestaan op de samenstelling zoals opgenomen in het besluit, zodat de niet-deelname van de minimale partners niet leidt tot een impasse. De commissie dient hiervoor wel aan te tonen dat ze herhaaldelijke en gerichte inspanningen heeft geleverd om aan de criteria te kunnen beantwoorden.

Art. 4.

De commissies juridische eerstelijnsbijstand dienen hun aanbod op een zodanige wijze te organiseren dat elke burger, en in het bijzonder de meest kwetsbare burger met al zijn/haar mogelijkheden en kwetsbaarheden (bv. mensen met een beperking, chronisch zieken, kwetsbare ouderen, jongeren met gedrags- en emotionele problemen, mensen die in armoede leven, enz.), daarvan daadwerkelijk gebruik maken. Hiervoor dienen zij bekendmakingscampagnes te

organiseren, afspraken te maken met diensten die deze kwetsbare groepen bereiken om de drempel die bestaat voor kwetsbare groepen, te overwinnen en specifieke participatiemethodieken hanteren om kwetsbare groepen bij haar werkzaamheden te betrekken.

Daarnaast beschrijft dit artikel een aantal voorwaarden zodat het aanbod op een laagdrempelige en kwaliteitsvolle wijze vorm krijgt.

De commissies omschrijven een geschreven referentiekader voor grensoverschrijdend gedrag ten aanzien van de gebruikers. Dit artikel bepaalt hieromtrent de modaliteiten.

Grensoverschrijdend gedrag van advocaten of andere medewerkers van de commissie ten aanzien van de gebruikers wordt gemeld aan de administratie.

Onder administratie verstaan we de afdeling Welzijn en Samenleving van het departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin van de Vlaamse Overheid. Vanzelfsprekend wordt deze informatie doorgegeven aan de minister en aan het agentschap Zorginspectie.

Art. 5.

In haar werking promoot de commissie herstelgerichte en alternatieve vormen van conflicthantering, zoals bemiddeling.

Art. 6.

De juridische eerstelijnsbijstand dienen onafhankelijk van de juridische tweedelijnsbijstand te worden georganiseerd om te vermijden dat belangenvermenging ontstaat. Anderzijds verwachten we dat de commissies gebruikers vlot kunnen doorverwijzen naar de juridische tweedelijnsbijstand indien dat nodig blijkt te zijn. Hiertoe werken de commissies een samenwerkingsmodel uit met de bureaus voor juridische bijstand.

Art. 7.

Om de kwaliteit van de dienstverlening door de advocaten te waarborgen, selecteren de commissies de advocaten uit een lijst, die door de Orde van de Advocaten wordt samengesteld. Daarnaast ontwikkelt de commissie in overleg met deskundigen uit het welzijnswerk een vormings-, trainings- en opleidingsbeleid voor de advocaten van de commissies teneinde hen te ondersteunen in (1) het geven van adviezen op een voor de gebruiker verstaanbare manier, (2) de kennis over het welzijnswerk en de sociale kaart met aanbod aan hulp- en dienstverlening in hun regio en (3) de kennis over de leefwereld van specifieke kwetsbare groepen.

Art. 8.

Dit artikel beschrijft de minimale voorwaarden waaraan de juridische eerstelijnsbijstand moet voldoen.

Art. 9.

Een goede samenwerking is noodzakelijk tussen de advocaten die juridische eerstelijnsbijstand verlenen, en hulp- en dienstverlenende organisaties voor de gebruikers bij wie een ruimere problematiek gedetecteerd wordt. Om de hulp- en dienstverlening op een goede en kwaliteitsvolle wijze te kunnen continueren zonder extra drempels te installeren, is gegevensuitwisseling tussen de advocaten en de hulp- en dienstverlenende organisaties noodzakelijk.

Dit artikel bepaalt de voorwaarden die commissies in acht moeten nemen inzake het verwerken van persoonsgegevens, het informeren van de gebruikers over de verwerking van de persoonsgegevens en zijn rechten in dit kader.

Bovendien verwerken de advocaten die juridische eerstelijnsbijstand verstrekken persoonsgegevens. In dit kader nemen zij passende technische en organisatorische maatregelen ter bescherming van deze gegevens. Ze bewaren de gegevens maximaal tien jaar. Deze

bewaartermijn loopt gelijk met de bewaartermijn voor de gezamenlijke gebruikersdossiers van de kernactoren van de samenwerkingsverbanden geïntegreerd breed onthaal.

Het uitwisselen van persoonsgegevens tussen de advocaten onderling en tussen de advocaten en andere actoren die betrokken zijn bij de hulp- en dienstverlening aan de gebruiker, kunnen enkel onder de strikte voorwaarden, vermeld in dit besluit. De persoonsgegevens worden uitgewisseld conform de verwerkersovereenkomst die de commissie met elke advocaat sluit. Een verwerkersovereenkomst is een contract ondertekend door twee partijen, m.n. (1°) de verwerkingsverantwoordelijke en (2) de verwerker. De commissie is de verwerkingsverantwoordelijke en wordt verantwoordelijk gehouden voor wat er met de persoonsgegevens gebeurt. De verwerker is hier de advocaat die een deel of de gehele verwerking uit handen neemt van de verantwoordelijke. De verwerkersovereenkomst regelt dat advocaten zorgvuldig met de persoonsgegevens omspringen en zich bovendien houden aan de afspraken die daarover zijn gemaakt in de overeenkomst.

Hoofdstuk 3. Subsidiëring, meerjarenplanning, programmatie, werkgebied en registratie

Art. 10.

Om gesubsidieerd te kunnen worden, dienen de commissies te beschikken over een meerjarenplan dat door de secretaris-generaal van het departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin is goedgekeurd en een duurtijd heeft van 5 jaar. Het artikel omschrijft de minimale elementen die het meerjarenplan dient te bevatten. De minister kan hiervoor een model bepalen.

Na goedkeuring van het meerjarenplan kan de secretaris-generaal de commissie opdragen het meerjarenplan bij te sturen, teneinde op maatschappelijke behoeften te kunnen inspelen of indien de budgettaire context daartoe noopt.

Het artikel beschrijft eveneens de wijze waarop het meerjarenplan bij de administratie moet worden ingediend.

Art. 11.

Dit artikel bepaalt het verdere verloop van de procedure.

Art. 12 tot en met art. 17

Deze artikelen bevatten de bepaling m.b.t. de subsidiëring van de commissies: de subsidievoorwaarden, de wijze waarop de subsidie wordt berekend, de wijze van uitkeren van de subsidies, de verantwoording ervan en de mogelijkheid om met de subsidie reserves aan te leggen.

Art. 18

De advocaten registreren volgende geanonimiseerde en gecodeerde gegevens met betrekking tot het verrichte hulpaanbod en de gebruikers en de commissies bezorgen deze gegevens jaarlijks aan de afdeling Welzijn en Samenleving van het departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin: (1) het aantal vragen juridische eerstelijnsbijstand, (2) de leeftijd van de gebruikers, (3) het geslacht van de gebruikers, (4) de gezinssituatie van de gebruikers, (5) de nationaliteit van de gebruikers, (6) het probleemdomain waarop de vraag betrekking heeft, (7) de instanties waardoor de gebruiker verwezen is naar de juridische eerstelijnsbijstand en (8) de instanties waar de juridische eerstelijnsbijstand de gebruiker naar verwezen heeft.

Het artikel bepaalt dat de gegevens anoniem zijn, of als dat niet mogelijk is voor het doel van de verwerking, gecodeerd. De minister bepaalt de voorwaarden inzake de codering van de gegevens. Het departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin is de verwerkingsverantwoordelijke van de gecodeerde persoonsgegevens.

Art. 19.

Dit artikel bepaalt dat subsidies kunnen worden verleend voor projecten.

Hoofdstuk 4. Toezicht

Art. 20 tot en met 22.

Deze artikelen bevatten de bepalingen m.b.t. het toezicht op de subsidievoorwaarden en de sanctioneringsprocedures indien aan deze voorwaarden niet wordt voldaan.

Hoofdstuk 5. Slotbepalingen

Art. 23 tot en met 26.

Deze artikelen vormen de overgangs- en slotbepalingen.

Art. 27.

De Vlaamse minister, bevoegd voor de bijstand aan personen, is belast met de uitvoering van dit besluit.

2. WEERSLAG VAN HET VOORSTEL OP DE BEGROTING VAN DE VLAAMSE GEMEENSCHAP

A. Budgettaire weerslag

De subsidiebepalingen in dit ontwerp van besluit gaan uit van het bestaande globale budget voor de commissies juridische bijstand. Hiervoor is op de begroting 2019 een recurrent bedrag beschikbaar van 1.239.000 euro op begrotingsartikel GBO-1GCD2GX-IS.

Dit besluit heeft dan ook geen budgettaire weerslag.

B. Adviezen

Het gunstig advies van de Inspectie van Financiën werd verleend op 23 april 2019

Het begrotingsakkoord werd aangevraagd op 25 april 2019.

3. WEERSLAG VAN HET VOORSTEL OP DE LOKALE BESTUREN

1. weerslag op personeel: nihil;
2. weerslag op werkingsuitgaven: nihil;
3. weerslag op investeringen en schulden: nihil;
4. weerslag op ontvangsten: nihil;
5. conclusie: de beslissing van de Vlaamse regering met betrekking tot deze nota heeft geen weerslag op de lokale besturen.

4. WEERSLAG VAN HET VOORSTEL OP HET PERSONEELSBESTAND EN DE PERSONEELSBUDGETTEN

Het voorstel van beslissing heeft geen weerslag op het personeelsbestand en op het personeelsbudget, zodat het akkoord van de Vlaamse minister, bevoegd voor het algemeen beleid inzake personeel en organisatieontwikkeling niet vereist is.

5. KWALITEIT VAN DE REGELGEVING

- 1 Het bijgaande ontwerpbesluit van de Vlaamse Regering werd aangepast aan het wetgevingstechnisch en taalkundig advies nr. 2019/182 van 19 april 2019.
- 2 Het ontwerpbesluit van de Vlaamse Regering valt buiten het toepassingsgebied van de reguleringssimpactanalyse (RIA) aangezien het weinig inhoudelijke effecten heeft. Voorliggend ontwerpbesluit regelt het louter formele karakter voor de organisatie en subsidiëring van commissies, voor de aanvraag, de toekenning en de verantwoording van de subsidie voor juridische eerstelijnsbijstand.

6. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist:

- 1° haar eerste principiële goedkeuring te hechten aan het bijgaand ontwerpbesluit van de Vlaamse Regering;
- 2° de Vlaamse minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin te gelasten over het ontwerpbesluit van de Vlaamse regering, vermeld in punt 1°, het advies in te winnen van de Vlaamse Raad voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin en de Gegevensbeschermingsautoriteit, met het verzoek het advies mee te delen binnen een termijn van dertig dagen, en te machtigen te beoordelen of voornoemde adviezen aanleiding kunnen geven tot aanpassing van de heden door de Vlaamse Regering principieel goedgekeurde tekst met het oog op het inwinnen van een advies van de Raad van State;
- 3° de Vlaamse minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin te gelasten over het ontwerpbesluit van de Vlaamse Regering, vermeld in punt 1°, na inwinning van het advies van de Vlaamse Raad voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin en de Gegevensbeschermingsautoriteit, het advies in te winnen van de Raad van State, met verzoek het advies mee te delen binnen een termijn van 30 dagen, met toepassing van artikel 84, §1, eerste lid, 2°, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State als de Vlaamse minister oordeelt dat voornoemde adviezen geen aanleiding geven tot aanpassing van de heden door de Vlaamse Regering principieel goedgekeurde tekst.

De Vlaamse minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin,

Jo VANDEURZEN